

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Formulare instrumento[rum]

Köln, 28. Januar 1502

De electione

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70749)

dendi pure libere et simpliciter omnibus melioribus modo via iure causa esse forma quibus melius validius et efficacius potuit nobili viro domino. A. prelati et presentanti ac acceptanti omnes et singulos fructus redditus et proventus omnium et singulorum prestimonialium portionum et simplicium beneficiorum que idem dominus. A. habet in civitate. n. de anno natiuitatis. D. cccc. lxx. transferens in eundem. A. omne ius et omnes actiones prefato domino. n. preterea fructuum reddituum et proventus dictorum prestimonialium portionum et simplicium beneficiorum eorumque occasione et in eisdem presentati. Idcirco idem dominus. n. dictis melioribus modo via iure causa et forma presentant suum procuratorem irrevocabilem et in rem suam propriam eundem. n. presentem et acceptantem surrogas in locum et in ius suum ad petendum exigendum levandum et recuperandum virtute donationis cessionis et translationis huiusmodi dictos fructus redditus et proventus ac pecuniarum summas ad quas fructus predictorum prestimonialium portionum ac simplicium beneficiorum ascendunt a quibuscumque arreos datoribus debitoribus cuiuscumque dignitatis status gradus ordinis vel conditionis aut cuiuscumque diocesis existat. necnon a quibuscumque alijs quod nomine dicti domini. n. habuerunt receperunt levauerunt predictos fructus redditus et proventus eorundem prestimonialium portionum et simplicium beneficiorum. Et specialiter. A. A. ac alijs quibuscumque quod eisdem fructus receperunt levauerunt et habuerunt de receptis quocumque habitis et levatis soluent. quitandum et literandum sine quacumque quantitate ac pacto de ulterius non petendo soluta faciendum et dandum. Et si necesse fuerit etc. Et generaliter omnia alia et singula faciendum dicendum et exercendum que presentati dicto. n. in premissis necessaria fuerint seu quolibet opportuna. Et quod ipsemet dominus. n. donator ante donationem et cessionem huiusmodi facere poterat et debebat et quod verus et legitimus procurator in rem suam propriam facere potest et debet. Pro misit insuper idem dominus. n. donator michi notario publico infrascripto tanquam publice persone solemniter stipulanti et recipienti vice et nomine omnium et singulorum quorum interest intererit aut interesse poterit quolibet in futurum dictas donationem cessionem ac omnia et singula supradicta ratas et rata ac firmas et firmam tenere et inviolabiliter observare nec contra ea facere dicere vel venire pro se vel alium seu alios directe vel indirecte quovismodolibet colore vel ingenio tam de iure quam facto propter quod defectus donationis et cessionis huiusmodi possit seu valeat quolibet impediri sub omnium et singulorum bonorum suorum mobilium et immobilium presentium et futurorum obligationem et hypothecam. Super quibus omnibus et singulis premissis idem. n. petijt a me notario publico etc. unum vel plura etc.

De electione

¶ Electio episcopi sine scrutinio.

In nomine sancte et individue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Haverinyni universi et singuli presbiteri publicum instrumentum inspecturi quod cum de anno a natiuitate domini. D. cccc. lxxvi. Indictione nona die xx. quarta mensis. n. Pontificatus etc. Sanctissimi etc. Ecclesia. A. pastoris solacio careisset et vacaret atque destituta esset pro obitu bone memorie. A. dicte ecclesie dum in humanis viveret episcopus et pastoris sicut domino placuit vita sancti eiusque

De electione

corpe honeste et debite ecclesiastice sepulture tradito et obsequijs et nouel
na factis ut moris est venerabiles et circumspecti viri domini decanus. R. et ca
nonici dicte ecclesie que tunc presentes erant in capella beate Marie virginis con
gregati ad videndum inter se per quem modum et via sanctius et honestius ad ele
ctionem episcopi seu etiam pastoris procedere possent. Tandem ad terciam diem prom
ptoriam per decanum et canonicos predictos vocatis omnibus et singulis ipsius ec
clesie canonicis et alijs qui electioni faciende de futuro episcopo et pastore porre
runt et debuerunt poterant et debebant commode interesse debita die ad eligē
dum prefata adueniente et missa de sancto spiritu celebrata et oratione deuota per
fusa ad dominum. decanus canonici et persone dicte ecclesie que tunc presentes erant pote
rant et debebant electioni de futuro episcopo et pastore ipsius ecclesie interesse.
Ad sonum campanarum in capello eiusdem ecclesie ad electionem predictam faciendam capell
tulariter congregati in unum et capitulum facientes tunc decanus ipsius ecclesie
tanquam caput post episcopum surgens allocutus est alios dominos de capello in generalit
dices. Venerabiles et honorabiles domini ac fratres in christo charissimum et deu
uotum gratia sancti spiritus nobiscum assistat et cedat nobis posse id debite pagel
re propter quod in eodem spiritu sumus hic congregati fratres et domini mei prestan
tissimi vos scitis quod pro electione futuri episcopi nostri et pastoris sumus hic con
gregati. vos rogo et in visceribus Iesu christi hortor quatenus dimissa af
fectione propria cor eleuatum habeatis ad dominum quilibet vestrum in seipso eligat me
liorem et probiorē quem in conscientia sua sciet in episcopum et pastorem nostrum et ec
clesie nostre. Hodie dato interuallo venerabilis et circumspectus vir do
minus. R. archidiaconus ipsius ecclesie maior in ecclesia post decanum surre
xit et dixit. Venerabilis domine decane vobis tanquam superior incumbit ac in con
scientia vestra solum respectum habere ad dominum quod eligatis unum quem scitis
meliozem et utiliozem ad regimen ecclesie nostre in episcopum et pastorem nostrum.
Tunc prefatus dominus decanus signaculo crucis sancte se muniens ait.
In conscientia nostra habendo solum respectum ad deum per meliorem et utiliozem
et puido viro quem sciam ad regimen ecclesie nostre eligo in episcopum nostrum et
pastorem venerabilem et circumspectum virum dominum meum archidiaconum no
strum hic presentem virum de magno et potenti ac nobili genere. precreatum viri
usque iuris doctorem mitem ac quietum et pacis zelatorem deum et ecclesiam omnia
tem humilem piū dulcem et mansuetum solitariū magnum et in ecclesiensi
gocis defensozem charitativū et bonum iusticiarium in xxxij. vel circiter
sue etatis anno constitutum pulchrum elegantis compositionis ac bone et sancte
vite et honeste conversationis ac elemosynarium magnum erantem in spiri
tualibus et temporalibus plurimum circumspectum de legitimo matrimonio pro
creatum ac affabilem amicum bonum et misericordem existentem paremque com
munioni fidelium. Postea vero surrexit venerabilis et circumspectus vir
dominus. R. scholasticus dicte ecclesie et dixit. Venerabilis domine decane
ne bene et utiliter ac fructuose in conscientia vestra elegistis electionem vestram
quatenus in me est approbo illam laudo et firmo. et in conscientia mea prefatus
dominum archidiaconum electum per vos in episcopum et pastorem nostrum eligo. Le
teris alij domini canonici et persone dicte ecclesie electionem huiusmodi confirmantes vna
nimiter nemine ex ipsis discrepante in spiritu sancto prefatum dominum archidiacono
num in episcopum et pastorem suum et ecclesie sue predictae eligerunt. Quae sic electio

Folium LXIII

ne in spūsancto facta & celebrata p̄fati dñi decanus scholasticus alijs cano-
nici & p̄sone dicte eccleie q̄ tunc p̄ntes erant & elegerāt accesserūt ad dictuz
electū & q̄suerunt ab eo si electōi h̄mōi de se in spūsancto facte p̄sentiebat.
Qui r̄ndit humiliter electōi de me licet imerito in spūsancto facte nō possum
nec volo p̄tradere eā in dei patris & filij & spūsancti noie accepto eamq̄
gratā & ratā habeo. Tūc p̄fati dñi decanus & alijs canonici & p̄sone eligend̄
tes nimio p̄re gaudio de r̄nsione dicti dñi electi gaudentes et exultātes cū
dem dñm electū cantātes alia deuorac̄ voce canticū iocūditatis & leticie
De deū laudamus dicte eccleie & aliar̄ eccleiar̄ dicte ciuitatis. **A.** cāpanis
pulsantibz ad eccleiam. n. duxerūt & ibi orōne facta eidē dño electo obediē-
tiā reuerentiā & honore impenderūt. De q̄bz oibz & singulis p̄dictis p̄fati
dñi eligētes petierūt fieri p̄ me notariū infra scriptū vnū vel plura publicā
seu publica instrumētū & instrumēta. Acta fuerūt hec. n. Sub sigillo cap̄
pituli ipsius eccleie in eccleia p̄dicta Sub anno 2c. In dictōe die mense q̄bz
supra 2c. P̄ntibz ibidē. **A. b. c. 2c.** canonicis dicte eccleie testibz 2c.

¶ Electio episcopi per viam scrutinij.

In noie dñi amē. Nouerint vniuersi & singuli p̄ns publicū instrumētuz
inspecturi. q̄ cū anno dñi 2c. vt sup̄. eccleia. n. pastoris solacio careret et
vacaret atq̄ destituta eēt p̄ obitū bone memorie 2c. Capitularit̄ p̄gre-
gati in vnū in caplin faciētes dicit̄ dñs decanus ipsius eccleie tanq̄ caput
post ep̄m surgēs allocutus ē alios dños de caplo in generali dicit̄. Vene-
rabiles & honorabiles dñi ac fratres in xpo charissimi vos scitis quanta
incomoda & dāna passi sum⁹ a tpe obitus bone memorie. **A.** ep̄i & pasto-
ris n̄ri ad euitādū maiora dāna & incomoda p̄sulo bonū eē si vob videat̄
q̄ nos eligam⁹ viā bonā breuē & comodā ac vtilē p̄ quā breuiter possimus
ad electōem ep̄i & pastoris n̄ri puenire. Qui r̄nderūt. placet nobis. ac ipsi
in vnū puenientibz sup̄ viā h̄mōi eligēda. viā scrutinij cōiter eligēt & publi-
cata illa certos scrutatores eligēt & noiauerūt. q̄ scrutatores iurauerunt
bñ & fideliter referre ea q̄ in scrutinio h̄mōi repererint. Et singulis ip̄s ca-
nonicis h̄mōi p̄mā horā post meridiē ad dandū vota sua in scriptis assū-
gnauerūt. alioq̄n vltra nō audituris. adueniēte h̄mōi p̄mā post meridiē
hora singuli canonici ipsius eccleie p̄fatis scrutatozibz vota sua in scrip̄s de-
derūt. Qui scrutatores eisdē canonicis dixerūt q̄ statim post vespas dicte
diei eēt in caplo ad audiendū relatōem suā & p̄uidendū eccleie p̄dicte de
futuro pastore. Dicta vero die post vespas expletas p̄fati decanus archi-
dyacon⁹ & canonici ac p̄sone dicte eccleie ad sonū campane in caplo dicte ecc-
lesie puenientes & imbi sedentes capitulariter ad audiendū relatōem dis-
croz scrutatoz. q̄ scrutatores retulerunt ea q̄ p̄ vota p̄dicta reperierūt dis-
centes maiorem & saniozem multoz dñoz de capitulo partē in veneras-
bilē & circūspectū virum dñm. **A.** decanū dicte eccleie p̄sentire & illa maioz
et sanioz pars illū eligebar in ep̄m & pastore dicte eccleie. que q̄dem relatio
grata & accepta fuit & dictū dñm decanū cōiter eligerūt in ep̄m & pastorem
eccleie p̄libare. Et ostenso eidē dño electo decreto sue electōnis h̄mōi ratā
habuit atq̄ gratā. Tunc p̄fati dñi archidyaconus alijs canonici & p̄sone
ne dicte ecclesie nimio p̄re gaudio 2c.

De electione

¶ Electio episcopi per viam cōpromissi.

In noie dñi amē. Anno rē. Hauerint vniuersi z singuli pñs publicus instrumentum inspecturi q̄ anno rē. capitulariter congregati in vnum z capitulū facien. dñs. A. ppositus p̄dictus tāq̄ caput ipius ecclesie post ep̄m surgēs allocutus est alios dños in caplo generali dicens. Venerabiles et honorabiles ac circumspecti viri dñi fratres in xpo charissimi ac deuoti vestre dominatōnes nō ignorant quāta passi sumus dāna z incōmoda et quātas tribulacōes habuimus z sustinuimus a tpe obitus bone memorie. A. quondā ep̄i z pastoris nostri ad euitanda maiora damna z incōmoda ac incōuenientia p̄sulo bonū esse si vobis videat̄ q̄ nos eligamus vnā viam breuē z cōmodam ac vtilē p̄ quam celerius citius z breuius possumus puenire ad electōem futuri episcopi z pastoris nostri. Qui respondētes dixerūt. Venerabilis dñe p̄positre bñ dixistis. s̄ nos omnes rogamus vos quatenus illā viam in p̄sencia vestra z habēti. p̄ oculis solū deum omni affectōe carnali z p̄sonali sublata nobis aperire velitis. Tunc p̄fatus dñs p̄positus dixit. In p̄sencia mea omni affectōe carnali et p̄sonali reiecta habendo solū deū p̄ oculis mihi videtur q̄ via cōpromissi est bona breuis z sancta Respondentib; alijs dñis de capitulo z dicentib; hec via nobis placet z illā elegimus. s̄ oportet videre de cōpromissarijs. p̄bis z honestis. nō affectionatis ad seipos neq; ad genus suum. sed solū dūtaxat deum p̄ oculis habēti. Quib; p̄fatus decanus dixit. eligatis vos illos. Quib; respondentib; dixerūt p̄fato dño p̄posito. ne discordia oriā inter nos de eligendo rogamus vos quatenus illos nominētis in p̄sencia vestra Decanus respondit. venerabiles in christo patres charissimi mihi videtur q̄ venerabiles viri dñi. n. archidiacon⁹. Th. thesaurarius. Cantor sunt notabiles viri probi z honesti atq; scientifici si placet vobis nos p̄promittemus in eos. Qui respondentes fore bene visum z eis placeat z p̄dictos. A. B. C. in cōpromissarios elegerunt. Et tunc ap̄to libro euangeliōz p̄fati p̄promissarij iurauerunt ad sancta dei euangelia q̄ ipi eligerent in p̄sencia sua probiorem z vtiliorem hominē quem scirent in episcopū z pastorem ecclesie p̄libate. z alij dñi de capitulo videlicet decanus canonici z p̄sone iurauerunt ad sancta dei euangelia electionē quā dicti p̄promissarij faciēt ratā z gratam habere a p̄probare ratificare z emologare z p̄tra eā nō venire quomodolibet de iure vel de facto Quo sic hinc inde p̄sito iuramēto p̄fati dñi p̄promissarij capellam beate Anne ap̄e capitulū dicte ecclesie intrauerūt z ibi libere nō p̄pussi z nō coacti elegerunt siue fecerunt suā electōem Et inde ad illos in caplo existentes z capitulū facientes reuersi retulerūt q̄ ipi inter se circa electōem hinc inde effectus viderēt q̄ in p̄sencia sua ad solū deū habētes respectū in ep̄m z pastore ecclesie p̄dicte venerabilē z circūspectū virū dñm. A. decanū dicte ecclesie. n. elegerūt. Quam q̄dē electōem oēs z singuli de caplo ibi p̄ntes approbauerunt tenuerūt laudarūt z p̄firmarūt ac emologarūt. Qua q̄dem electione z decreta ipius ostēsa p̄fato dño decano electo idē dñs electus ratā habuit atq; gratā electōem p̄dictā de ip̄o factā. Tūc p̄fati dñi archidiaconus z alij canonici ac p̄sone eligentes nimio p̄e gaudio rē.

Folium LXV.

¶ Electio futura intimatur cū p̄fixione termini post obitū abbatis vt cōpareant in monasterio p̄ electōe futura.

Fratres capituli monasterij. N. ordinis s̄i B̄ndicti ad Ro. curiā nullo mō p̄ueni. Et frater. n. humilis p̄or claustrī cuiusdā monasterij et curā ip̄ius gerēs sede abbatiāli vacante. Dilectis cor̄religiosis et fratribz de. n. et. n. p̄oratuū et mēbroz a dicto monasterio dependentiū respectiue Sal. in dño. Cū bone memorie dñs. N. abbas ip̄ius monasterij nouissim⁹ die quarta p̄ntis m̄sis. n. q̄d nō sine gr̄adi m̄ctis amaritudinis ne referim⁹ nature soluens debituū sp̄iritū suū reddiderit creatori. Nos ip̄ius corpe tradito reuerēter vt decuit eccl̄iastice sepulture nolentes dictum nostrū monasteriū existere pastoris diuiti⁹ solatio destitutuū diē lune post festū sancte. n. x̄iij. m̄sis. n. p̄xime futuri cū intimatōe diez. oim sequentiū p̄corditer p̄fixim⁹ ad electōez futuri pastoris et abbat̄is in dicto monasterio et caplo n̄ris celebrandū. Et ad oia alia pagenda q̄ ip̄ius electōis negotiū p̄ringere dinoscunt. Et igit̄ ignorantia sup̄ h̄ p̄tendere neq̄at̄ aliqua vob̄ et cuiuslibet vestz alijs oibz et singul̄ p̄religiosis p̄fixione h̄mōi duxim⁹ intimandā. Vos et quelibet vestz tenore p̄ntium citam⁹ et vob̄ mādāmus q̄tenus dicta die lune. n. mane hora capli quā diē et horā cū oibz diebz sequentibz q̄usqz ip̄ius electōis negotiū fuerit expeditū vob̄ h̄az serie assistēnamus et p̄figim⁹ ad monasteriū nostrū p̄dictū si volueritis et vestra credideritis interesse ventatis et p̄pareat̄ vna nobiscū de electōne futuri n̄ri abbat̄is tractaturi et ad ip̄m abbatē dante dño eligendū ac in ip̄o electōis negotio nō debito p̄cessuri. Alio q̄n vobis nō expectat̄ nec vlt̄erius si eio p̄cedemus vestra absentia nō obstāre. Ad istas aut̄ lr̄as vobis et cuiuslibet vestz p̄sentādas et intimādas dilectos nostros. n. et. n. duxim⁹ sp̄caliter deputādos. Et in signū h̄mōi mādari nostri suscepti ac nuncioz q̄libet vestz sigillū suū h̄ic apponat aut se in manu p̄ria subscribat aut p̄ aliuū suū noie et mandato faciat subscribi. Datū in capitulo nostro sub sigillo nostro p̄muni vna cū suis notarij subscripti r̄c.

¶ Per premissas perficies alias formas electionū

De emptione

¶ Instrumentū emptionis et venditōnis domus

In noie dñi amē r̄c. Personali p̄stitutus nobilis vir dñs. N. non cogitatus nec p̄uictus aut circūspectus nec per errorem aliquem seduct⁹ aut deceptus. sed pure libere et ex eius certa scientia ac spontanea voluntate pro se suisqz hereditibus et successoribus titulo venditōnis ac iure proprio et imperpetuum ad veram et omnimodā proprietatem p̄petuamqz hereditatem vendidit dedit cessit et concessit transulit tradidit et mandauit venerabili viro domino. N. ibidem presenti recipienti et legitime stipulāti. p̄ se suisqz hereditibus et successoribus videlicet quādam domum cuius dicti. N. venditoris fundamento terre vsqz ad celum. cum integra mē-